

OSEMNADESETA GLAVA

Vsjaka godina vse poveche hora zapochvaha hemodializa pri nas i brojat na bolnite ni postojanno rasteshe. Minalata godina postavih tozi vypros za razglezhdane na edno sybranie s shefa prez maj mesec. Bjah razgledala celija debel zhurnal za postypili na dializa s dannii ot 15 godini nasam i objasnih, che za perioda januari-maj sme zapisali 44 novoprieti, dokato brojat im za syshtija period prez izminalite 15 godini e bil sredno 20. Njakoi ot vpisanite sa bili vremenno prebivavashti, naistina, no i tova ne objasnjava zashto narastvaneto e poveche ot dvojno. Dali prichinite sa vloshenata ekologichna obstanovka ili problemite v zdraveopazvaneto – neka kompetentnite komisii da reshat, stiga da ne si krijat glavite v pjasyka.

– Tri sa osnovnite prichini za postojanno narastvashtija broj bolni na dializa v nasheto otdelenie – posochih az, – uvelichavane obshtija broj zaboleli ot vsjakakvi bolesti, udylzhen dializen zhivot v sravnenie s predhodni godini ...

– Da, podobrjavat aparatite i bolnite vzeha da izdyrzhat po-dylgo na dializa, za syzhalenie – vmetna shefyt.

– ... i, razbira se – prodylzhih az, – lipsata na redovna transplantacija. Vmesto da bydat samo vremenno pri nas, dokato im dojde redyt za transplantacija, bolnite na praktika hodjat na dializa dozhivotno.

Na onova sybranie nastojavahme da se uvelichi brojkata na sestrite i da se podobri snabdjavaneto na otdelenieto s konsumativi. SHefyt kaza, che shte vidi kakvo mozhe da se napravi, no bilo mnogo trudno da se otpusnat novi brojki vyv vreme, kogato navsjakyde sykrashtavat medicite i dori zatvarjat celi bolnici. Da sme se blagodareli, che pri nas njama sykrashtenija i che poluchavame po-visoki zaplati ot kolegite v mnogo drugi bolnici iz stranata. A za konsumativi njamalo pari. Poslednoto mnogo pyti go beshe povtarjal. Politikata na bolnicata bila da se rezhe ot hranata na bolnite i ot njakoi konsumativi, za da ima pari za zaplati s cel da se zadyrzhat cennite visokokvalificirani specialisti, koito rabotjat v bolnicata.

Sled mnogo nastojavane i podseshane da puska pak i pak raporti, shefyt usnja vse pak da izdejstva edna, a mozhe bi i dve dopylnitelni sestriiski brojki. Sega njama protokoli ot tezi sybranija, za da se vidi kolko usilija ni kostvashe da se preborim s negovata inertnost, nezainteresovanost i otkroven cinizym. A i sybranijata ne bjaha podhodjashti za protokolirane. Provezhdaha se vinagi nabyrzo v bitovkata okolo masichkata, dokato si piehme kafeto i pushehme v obednata pochivka ili se cherpehme po njakakyv povod. SHefyt idvashe, nakucvajki, sjadashe sred nas, paleshe cigara i ni

podpitvashe kakvo ima, ot kakvo se vylnuvame. Oshte kato stana shef, ni beshe kazal, che ne obicha formalnostite i kakvoto ima, shte si go obsyzhdame v neformalni razgovori, vinagi bil gotov da izslusha vsjaka edna ot nas i t.n., no s vremeto dobrite mu namerenija izcheznaha i se zameniha s nezhelanie “da byde zanimavan s gluposti”. Mnogo gluposti se kazvaha na tezi sybiranija v bitovkata, vjarno e. Nadvikvahme se kato stado gyski, dokato nakraja mu pisvashe, skarvashe ni se i si zaminavashe. Mozhe bi ako bjahme vodili protokoli, drugojache shtjahme i da govorim. No koeto e minalo, ne mozhe da se vyrne veche, za da se popravi.

I taka, za edin kratyk period dojdoha njakolko novi kolezhki, ne samo edna-dve, zashtoto mezhduvremenno edna sestra zamina na rabota v Germanija, druga zabremenja, a pri nas vsjaka novootkrita bremenna vednaga vzema otpusk i posle j razreshavat bolnichni, za da ne riskuva zdraveto na ploda sred infekciite i otrovite v bolnicata. Sestrata, kojato otide v Germanija, se obadi, che se omyzhva za bylgarin, zhiveesht v Kanada i zaminava s nego otvyd okeana – zavinagi. Tja stradashe ot zaboljavane na shtitovidnata zhleza. Edna druga sestra, kojato ot godini raboti i zhivee v Anglija, beshe operirana ot tumor na shtitovidnata zhleza. Az samata sym operirana ot adenom na shtitovidnata zhleza prez 1999 g. Mladata sestra, chieto zdravoslovno systojanie se vloshti v Kipyur, stradashe ot bolest na Hashimoto – syshto na shtitovidnata zhleza. I tja veche ne raboti v nasheto otdelenie. Taka che po vreme se bjahme sybrali sedem-osem sestri, stradashti ot zaboljavanija na shtitovidnata zhleza i edna sanitarka, syshto operirana – neshto, koeto ne mozhe da e svyrzano samo s CHernobil, a po-verojatno se dylzhi na vrednostite, na koito sme izlozheni. No sega, ako mine proverka, shte dokladvat, che njama danni za po-goljam procent takiva zaboljavanija v hemodializa v sravnenie s ostanalite otdelenija v bolnicata. Zabelezhet syshto, che zaboletite sred personala bjaha sestri. Sestrite sa edinstveni ot celija personal v hemodializa, koito neprekysnato sa v dializnite zali.

S novopostypilite mladi kolezhki mnogo sluchihme. Vsichki te bjaha i hubavi, i shvatlivi, i rabotlivi. Na starite kockari kato d-r Vezhdov ochite im shtjaha da iztekat, izvinjavam se za izraza. Edin den d-r Vezhdov se vyrteshe iz nashata bitovka, zashtoto imashe pocherpka ot bolen, a i edna ot mladite sestri go karashe da se chuvstva ot novo mlad – bez tja samata da iska, bez da mu dava avansi, prosto s tova, che e krasiva kato kartinka, a toj, starijat, si e estet po dusha. Gledah go kak tyrsi nachin da se otyrka o krehkoto j tjalo, no tja ne e glupava i go otbjagvashe sys zvyntyk smjah i ostroumni otgovori. Po edno vreme Vezhdov vze chashata j, taka kakto beshe pila ot neja i kaza:

– SHTe mi razreshish li da pija ot tvojata chasha? Njamam SPIN, bydi spokojna! – i se zahili prostashki.

– Zapovjadajte, samo da vi ja izmija – kaza uchtivo sestrichkata.

– Njama k'vo da mi ja miesh, shte pija napravo. Vse edno che te celuvam! – i se razsmja nevyzdyrzhanu s pregraknal ot pushene i naprednala vyzrast glas. S takyv glas se smejat po filmite starite svodnici.

I bolnite mnogo haesvaha mladite sestri. SHeguvaha se, che sa izbirani s konkurs za krasota. Te, razbira se, ne bjaha izbirani, prosto vsjako novo pokolenie e s po-visok ryst i po-hubava vynshnost ot predishnoto – ne znam na kakvo se dylzhi tozi fenomen. No ako sestrite postypvaha bez konkurs – nito takyv za krasota, nito za rabota, s lekarite ne beshe taka. Za da postypi lekar na rabota v goljama i prestizhna bolnica kato nashata, toj ili tja trjabvashe da se javi na konkurs pred komisija za odobryavane na kandidata. Tozi konkurs ne e lesen i kandidatite trjabva da dokazhat kachestva i v teoretichnata, i v prakticheskata si podgotovka.

Predi godini edna mlada lekarka raboti v nasheto otdelenie poveche ot godina, za da navleze v specifikata na hemodializata. Prez tozi period ot vreme tja ne poluchavashe zaplata, zashtoto se ucheshe, zatova pyk ja karaha da poema i samostojatelni dezhurstva, koeto ne beshe redno, no tja ne vyzrazjavashe. Izobshto, praveshe vsichko vyzmozumno da byde polezna i da dokazhe sposobnostite si na praktika. Beshe oshte pri nas, kogato se objavi konkurs za lekarsko mjasto v otdelenieto ni. Ne si spomnjam dali kandidatstva ili ne, no si spomnjam koj go specheli – d-r Vencislav Fonev, sinyt na nashija zavezhdasht katedra. Dotogava ne go bjahme vizhdali i lekarite se pritesnjavaha da ne zapochne da gi sledi i da dokladva za vsichko na bashta si. No toj se okaza mnogo vyzpitan, privetliv i sposoben – istinska gordost za imenitija si bashta, ot kogoto mozhe bi geneticheski be vyzpriel ne samo umstvenite sposobnosti, no i prakticheskite umenija za rabota v hemodializa. Inache kak da si objasnja, che izmesti lekarkata, kojato raboti angarija suma ti vreme. Razpravjaha, che ja bili predupredili izobshto da ne se pojavjava na konkursa. Mozhe i da ne sa bili sluhove, zashtoto ja vidjah da plache. Ottogava ne sym ja vizhdala.

Oshte edin sluchaj za podobno preduprezhdenie mi stana izvesten syvsem naskoro. Edna kolezhka ot nefrologija, kojato iskala da se kandidatira za starsha sestra, raznesoha se sluhovete, bila predupredena hich da ne se javjava na konkursa, zashtoto ima predvaritelno odobrena kandidatka. Nemlada i nevzrachna na vynshen vid kato men, che i neshtastna v lichnija si zhivot, тази sestra ne se uplasheda i podala dokumenti za starsha, da j se nenadjavash. Ne znam kakvo tochno i kak tochno e stanalo, no ja vidjah da si

razglezhda trudovata knizhka, kakto si vyrveshe po alejata kym portala na bolnicata. Az tykmo otivah da nosja pismeni pokazanija na izpylnitelniya direktor. Ne ja sprjah, makar che ja poznavam po ime, a i tja ne me zabeljaza i mina pokraj men, taka vtrenchena v knizhkata, sjakash tam shteshe da nameri otgovor na vprosja za smisyla na zhivota ili za bozhieto milosyrdie.

Sled desetina dena i az shte vyrvja po тази aleja s trudovata si knizhka. Edinstvenata razlika shte byde, che az njama da zanicham po pytja kakvo pishe v neja, a shte go napravja, predi da izljaza ot kabinet, v kojto sa mi ja vrychili, a ako ne mi pozvoljat, shte zastana pred vratata i shte si ja ogledam edno hubavo. Posle, ako ne zabelezha nishto neredno, shte ja pribera v damskata si chanta i shte si trygna s vid na shtastлива zhen. Tova za shtastlivata zhen ili po-skoro “zadovolenata ot zhivota zhen, no bez pokritie” sym go vzela ot diplomnata rabota na zdravnata menidzhyrka. S pikantni izvadki ot neja sym planirala da izgradja poslednata glava na тази kniga, kojato veche ne vyrvi da naricham s umalitelnoto “knizhka”. Tja mozhe da njama nikakva hudozhestvena stojnost i mozhe da ne predizvika nikakyv otzvuk sred obshtestvenosta, no pone na mene mi svyrshi edna hubava rabota – pomogna mi da sprja da reva.

Veche zapochnah da vizhdam i hubavite strani na moeto napuskane. Vsaka sutrin sym na razhodka, sama ili s myzha si. Tazi sutrin hodihme zaedno po pytekite nagore. Stignahme do dvora na shtrausite, a toj e na baira sreshu vilata na kucheto, deto psuva. Dvata zhenski shtrausa kljucaha neshto ot edin ochukan legen i chovkite im zvuchno potrakvaha po metala. Myzhkijat stoesh izpraven do tjah – pazeshе gi, a mozhe bi se beshe najal pyrvi. Kato minahme, toj mnogo smeshno naviri glava – nali znaete kakvi malki glavi imat i kakvi dylgi, gyvkavi shii – a na opashkata mu otzad shtrykna edno bjalo pero.

– CHak sega zagryah, che shtrausovite pera za shapki sa ot myzhki shtrausi – kazah az.

– Bravo! Goljamo otkritie! – zasmja se myzhyt mi. – Ne znaeshе li, che vsichki myzhki ptici sa po-krasivi ot zhenskite. Vizh petela, patoka, pauna.

– Znaeh, ama bjah zabravila. Ami i lyvovete sa po-hubavi ot lyvicite. I kotaracite – ot kotkite.

– Ne vinagi, dazhe po-rjadko. Ima mnogo milovidni kotki. I sa pochisti ot myzhkite. Hop, vizh tam! Poznaj kotarak li e ili kotka!

– Kotarak, razbira se. Poznavam go po pohodkata. Kakvo samochuvstvie samo. Gospodarjat na sveta minava!

– Kotkíte sa si svobodni zhiivotni. Kuche mozhes da vyrzhesh na sindzhir, no ja se opitaj da vyrzhesh kotka, da vidish.

– Gorkata kotka, na sindzhir! Tja njama da se dade, po-skoro shte umre. A pyk horata sa kato kuchetata, nali?

– Zavisi. Te kuchetata ot malki gi svikvat. I njakoja siamka ot malka ako ja vryzvash, mozhe i tja da svikne.

– Znachi si e do vyzpitanie. Spored men, hristijanstvoto samo uchi horata da tyrpjat, ne e hubavo taka.

– Nishto podobno! Hristijanstvoto se e opitvalo da usmiri choveshkija bjas v prodylzhenie na 2 000 godini.

– I pak ne e uspjalo, isকাশ da kazhesh.

– Ne, postignalo e neshto, no oshte ne go razbirat. Tyrpenieto e mnogo vazhno v zhivota. I ne tochno tyrpenie, a smirenie. Kogato zagubish blizyk chovek, kogato se razboleesh, kak da ponesesh skrybta ili bolkata, ako njamash smirenie? Ti po-dobre znaesh.

Taka si vyrvjahme nadolu po pytja i si govorehme. Minahme pokraj edin dvor, pylen s zhivotni – kozi, gyski, kokoshki, dekorativni ptici. Edna sharena patica si lezhesh na zemjata i edno mlado palavo kozle stypi s kopitce vyrhu gyrba j.

– Krjak! – reche paticata i skochi dosta chevyrsto.

Smjahme se, zakachahme se i se dyrzhahme za ryka po detskogradinski, tova si ni e navik ot mladini. Po edno vreme neshto se skarahme, na shega, razbira se. Az protestirah shumno i go popitah:

– SHefe, iskam da se oplacha ot teb. Kakvi instancii ima nad tebe?

– Oplakvaj se na armenskija pop! Toj e edinstvenata instancija nad men – otgovori toj i se razsmja s cjalo gyrlo.

Mesec mart tazi godina vse oshte raboteh i se radvah na dobri otnoshenija s kolektiva, bez da podoziram kolko malko mi ostava. Na rabota si govorehme za nashite si neshta, kato otbjagvahme vsjakakvi seriozni temi, za da ne si razvaljame nastroenieto. Po sluchaj pyrva prolet se organizira poetichna vecher – vhod svoboden – i az otidoh. Nikoja ot kolezhkite mi ne projavi interes, hem znaeha, che i nashijat d-r Pisalev shte chete svoi stihove – naskoro beshe izdal stihosbirka. Poetichnata vecher se provede v malka kino-zala v centralnata chast na grada. Imashe sempla ukrasa po stenite i po zavesata, a cheteneto na stihovete se syprovozhdashe s nezhna muzika ot kitara i flejta, izpylnjavana ot mladezh i devojka, sednali ostrani na scenata. Poetite bjaha predimno lekari, sred tjah imashe i docenti, no profesori ne si spomnjam da chetoha stihove, nito sestri. Prof. Golemanov otkri vecherta s kratko slovo. Toj se obyrna s mili dumi kym kolegite si medici, pohvali gi za

talanta i smelostta im da tvorjat poezija v takova nepoetichno vreme, kato nasheto i napravi byrz pregled na prehoda ot socializym kym demokracija. Spored nego, predi sme imali brezplačno zdraveopazvane i vsichko neobhodimo za lechenie, a sega izzhivjavame mnogo truden period, osobeno nie, lekarite i t.n. Rechta mu beshe izslushana v pylna tishina i vyznagradaena s vyztorzheni rykopljaskanija. Za redovite lekari beshe točno taka – izzhivjavaha truden period, no prof. Golemanov mnogo dobre se be adaptiral kym nepoetichnoto vreme – zaemashe visoka dyrzhavna dlyzhnost i v syshtoto vreme beshe sobstvenik na chastna hirurgicheska klinika.

SHTo se onasja do socialisticheskoto ni zdraveopazvane, spomnjam si, razbira se, che imahme poveche konsumativi ot sega, no si spomnjam i kak v nevrologija lekuvahme chlen na Gradskija komitet na Partijata (za pomladite pojasnjavam, che BKP – Bylgarskata komunisticheska partija – beshe narichana partijata s glavna bukva poradi lipsa na konkurencija ot drugi partii), a mozhe bi beshe i ot Okryzhnija komitet, ne si spomnjam jasno – minali sa blizo 20 godini ottogava. Tozi chlen beshe poluchil insult (mozychen udar) i pri postypvaneto mu go nastaniha v otdelna staja vyv foajeto, izvyn otdelenieto. Stajata beshe fakticheski profesorski kabinet, tam sedeshe zavezhdashtijaz nevrologija. Nalozhi se da go osvobodim vremenno, za da legne tam visokopostavenijaz bolen. Denonoshtno kraj bolnija dezhuresshe sestra – narichashe se individualen post. Edna myrzeliva kolezhka poemashe povecheto dezhurstva, zashtoto partiecyt beshe skromen kato istinski komunist. Toj rjadko iskashe neshto, lezheshe si krotko i slushashe radio, a prez noshtta speshe, bez da poiska dori podloga. Myrzelankata se opravdavashe, che ne se natiskala za individualnite dezhurstva, prosto partiecyt ja predpochital pred drugite, zashtoto mu razkazvala vicove i mu peela ot onija pesnichki, dokato bili sami. Tazi sestrichka naistina umeeshe da razkazva vicove i znaeshe mrysni pesnichki, a i na vynshnost beshe privlekatelna – prijatno zakryglena, sys sladka usmivka i trapchinki na buzkite.

Lekarstvata za partieca pristigaha v koleti ot Holandija ili Belgija, ne si spomnjam točno, vyv vseki sluchaj bjaha ot “razlozhenija Zapad”, ne ot Syvetskija syjuz. Edin den pyk kazaha, che edna ot nas trjabva da otide do Pravitelstvenata bolnica v Sofija, da poluchi neshto ot tam i da se vyrne – na dyrzhavni raznoski, razbira se. Az bjah shtastlivkata, ponezhe mnogo obicham da pytuvam, a i ne me beshe strah ot samoleti. Beshe vyrhovno izzhivjavane – ot momenta, kogato vljazoh v bjuroto za samoletni bileti i kazah koj me prashta, prez izdiganeto nad oblacite i otrkritieto, che gore visoko vinagi ima slynce, do uspeshnoto zavryshtane. Nishto ne donesoh,

obache, zashtoto ot Pravitelstvenata mi kazaha, che Centralnijat komitet e izpratil chovek, kojto vzel paketa malko predi men, razminali sme se bili. Za kakvo trjabvashe da me prashtat togava? V onzi sluchaj ne protestirah, razbira se, zashtoto si napravih svetkavichna razhodka do Sofija i obratno sys samolet napylna bezplatno. Ne beshe redno, no chovek se zalygva lesno, kato si natopi lyzhicata v goljamata kaca s med.